

BALKÁN, BEJBY!

LUCIE
RÖMER

Tři měsíce
putování v dodávce
s kočárkem

Balkán, bejby!

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Lucie Römer
Balkán, bejby! – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

LUCIE RÖMER

BALKÁN, BEJBY!

TŘI MĚSÍCE PUTOVÁNÍ V DODÁVCE S KOČÁRKEM

CPress
Brno 2019

Simonovi, Jonášovi a Martinovi.

BALKAN, BEJBY!

OBSAH

Česká republika	9
Rakousko	25
Slovinsko	29
Chorvatsko	37
Bosna a Hercegovina	57
Srbsko	89
Kosovo	95
Makedonie	119
Albánie	133
Řecko	155
Bulharsko	165
Rumunsko	183
Maďarsko	201

LUCIE

Je mi 31 a jsem redaktorka týdeníku Respekt na rodičovské dovolené. Na cestách mě nejvíc baví toulání se přírodou a možnost nahlédnout do života jiných lidí. Žila jsem v USA, Hongkongu a Německu a nyní s přítelem Simonem a synem Jonášem bydlíme v Praze.

JONÁŠ

Brzy oslavím rok a s rodiči jsem zvyklý jezdit přes hranice docela často, jednu babičku mám totiž v Česku a druhou v Německu. Na tak dlouho jako teď jsme ale spolu ještě nikdy nikam nejeli. Zatím nechodím, zato s velkým nadšením vlezu všude, kam se dá.

SIMON

Je mi 30 a pocházím z německé strany Krušných hor. Čtvrtým rokem žiji v Praze, kde pracuji jako projektový manažer. Balkán patří mezi moje srdeční záležitosti, navštívil jsem ho několikrát zejména stopem a na motorce a v rámci civilní služby jsem rok pracoval v dětském domově v Rumunsku. S miminkem se tam ale vydávám poprvé.

Pozn.: Údaje jsou datovány k začátku cesty.

**ČESKÁ
REPUBLIKA**

4. 3. 2017

Nervozita: 80 %. Těšení se: 80 %. Únava svalů z nakládání věcí do auta: 100 %. Naplněnost auta: 300 %. Pražský byt je vystěhován a pozítří frčíme. Naše tříčlenná rodinka se rozhodla udělat z rodičovské dovolené na tři měsíce opravdu dovolenou. Využijeme zákonné možnosti se na „rodičáku“ na libovolnou dobu vystřídat a Simon se na tři měsíce oficiálně stane „otcem v domácnosti“, zatímco já mám v plánu coby OSVČ přes notebook pracovat. Do našeho žižkovského 2+kk jsme na tu dobu našli podnájemníky a ušetřené peníze posloužily jako základ pro nákup starší zbytečné dodávky, která nás, jak doufáme, Balkánem proveze. Protože raději cestujeme bez precizních itinerářů a na mateřské stejně nebyl na velké plánování čas, máme jediný cíl: dojet přes Balkán do Řecka, tam najít nějakou pěknou pláž, pobýt na ní, seznámit se s místními a pak jet na další.

Nad Prahou se snáší smog a Žižkov vypadá z parku Parukářka jako obří černá šmouha. Když pozoruju šedé nebe a provazy aut dole pod parkem, opravdu se na tyhle luxusní prázdniny těším, radost ale zatím nahlodává stres z příprav a obavy. Nepolezeme si se Simonem tak dlouho nonstop spolu na nervy? Půjde vůbec spát ve dvou v karavanu na té 120 cm široké posteli? Jak budu na takové sardinčí palandě v noci to naše ani ne roční mimino kojit? Budí se přeci jen stále i pětkrát za noc, že...

Minulý týden, když jsem zjistila, že Simon vůbec netuší, kdy se v autě naposledy měnil řemen, přibyla i další obava – má naše 23 let stará dodávka po technické stránce na cestu balkánskými výmoly? Radši jsme ji dali na poslední chvíli ještě preventivně prohlédnout do servisu, kde kápli na ten vysloužilý řemen. Ale je už fakt jinak v pohodě?

A jak tam budeme trávit večery? S ohledem na Simonova zaměstnavatele musíme jet už teď zjara, teploměr ukazuje maximálně deset stupňů a v karavanu máme vytápěnou jen jednu obytnou místnostku, ve které se i spí – to budeme sedět celé večery potmě a meditovat, abychom prcka neprobudili? Jak tam proboha budeme prát ty haldy miminkovských věcí, a hlavně to prádlo sušit, když sotva začal březen? A hlavně: co když se Jonáškoví něco stane a budeme daleko od nemocnice, kde se navíc dost možná s nikým nedomluvíme?

Ale taky se těším, že budeme delší dobu všichni spolu a že se se Simonem i Jonášem zas o něco líp poznáme. A taky na změnu rytmu, hlavně v zimě se některé dny na mateřské dost rozpíjely jeden do druhého. Na změnu rytmu se evidentně o dost hůř tváří Jonáš – jak jsme začali balit věci do krabic, nedůvěřivě nás pozoroval, neustále se nervózně plazil bytem a sledoval, jak mu z pokoje mizí postýlka, přebalovací pult i hračky. Přemyslím, co si z cesty takové batole asi odnese... Já sama jsem byla poprvé na výletě k moři ve třech letech, s babičkou a dědou v Jugoslávii, a pamatuju si vlastně jen obálky na pláži a sladké melouny. Nicméně jsem přesvědčená, že bude rád prostě už jen za to, že bude mít tátu celé dny u sebe. Navíc je ta cesta i pro rodiče, že, a nejen pro mrně. Se Simonem oba rádi cestujeme a na Balkáně jsme byli

oba několikrát – autobusem, stopem, pěšky, vlakem, na motorce.
Naše nejlepší společné výlety vedly právě do Albánie a Rumun-
ska. Ale s miminem a karavanem to bude premiéra.

5. 3. 2017

Odpoledne jsme ještě s rodiči oslavili neteřiny a dopředu i Jonášovy narožky, a pak už hurá našlapat tu záplavu věcí do auta. Před pár měsíci jsme v Německu za 4 500 euro koupili bílou dodávku Iveco Daily 35-10, kterou si její bývalý majitel svépomocí přestavěl na karavan a sjezdil s ní celou Evropu – od roku 1994, kdy auto opustilo výrobní linku, na to měl docela dost času. Dodávka byla také nejzásadnější věc, kterou jsme v souvislosti s cestou pořídili. Variantou bylo i pronajmout si někde na jihu třeba přes Airbnb nějaký byt, ale chtěli jsme být víc v pohybu, a navíc Simon už dodávku v minulosti vlastnil a pořád mi tvrdí, že to je na cestování ta nejlepší věc. Já jsem k tomu tedy trochu skeptická, z německých turistů s nablýskanými karavany jsem měla vždycky spíš legraci. Přijde mi, že se tak bojí, že by je mohlo v cíli něco překvapit, že si s sebou raději vozí celý dům. A já mám právě na cestování ta překvapení ráda. Tak uvidíme. Původně jsme měli v plánu koupit obyčejné cenově dostupné dodávky, s tím, že si ji sami vybavíme. Plně zařízené karavany v bazarech nám přišly většinou tak odporné nebo v tak hrozném stavu, že bychom se s nimi na několik tisíc kilometrů s miminem nevydali. Pak jsme ale na serveru mobile.de narazili na tohle Iveco, které bylo za relativně nízkou cenu plně vybavené a hodně opečovávané. Museli jsme dokoupit jen jednu součástku do topení, dát vyměnit

řemen a pořídit solární panely, abychom byli co nejsoběstačnější a nemuseli kvůli topení či elektrice spát v kempech.

Kromě auta jsme kvůli cestě pořídili hlavně vybavenější lékárníčku. Na cestu se naše pediatrička tvářila docela v pohodě. „Když to není mimo Evropu, nevidím v tom problém,“ rozháňela moje obavy. Antibiotika nám ale předepsat odmítla s tím, že kdyby je takhle malé dítě potřebovalo, měl by ho stejně vidět doktor. Recept nám nicméně dala na léky na případný těžší průjem a k tomu jsme dětskou sekci lékárny vybrali včetně homeopatik zprava doleva. Přeci jen, pro sebe si něco na bolení v krku koupím kdekoliv, ale pro takhle malé pískle jsem radši, když příbalovému letáku rozumím.

V Ikee jsme koupili osm obrovských krabic s víky, které máme v plánu nastrkat do dvou dvoumetrových regálů, kterými Iveco disponuje. Půlku krabic zaberou jen věci pro Jonáše – dvě na oblečení (vezeme dvě různé velikosti, na dvě roční období). Jednu na jídlo – jsou v ní především masové příkrmy, protože předpokládám, že pro sebe budeme vařit hodně bez masa a jemu do toho občas přimícháme skleničku. Dále pak instantní kašičky a dětské výživy bez cukru. (To ještě netuším, co se stravou našeho vyviplaného miminka, které prakticky nejí cukr ani sůl, udělá pár návštěv v balkánských rodinách.) Čtvrtá Jonášova krabice obsahuje dětské knížky a pár hraček. Plazení v trávě nebo pár vařeček ho sice zpravidla zabaví víc než složitá plastová hračka Made in China, ale pár věcí jsme mu přeci jen sbalili.

Se Simonem máme dále každý po jedné krabici na oblečení a ve zbývajících dvou bednách vezeme knihy a časopisy pro nás,

Simonův rybářský prut, karty nebo skicák. A taky elektroniku – tablet, navigaci, jako novinářka chci přeci jen cestou trochu pracovat, takže tam nechybí ani notýsek, notebook, diktafon a dva foťáky. A zmiňovanou lékárníčku.

Karavan tvoří především obytná místnost, v níž jsou i dvě sklápěcí autosedačky, z nichž se během pár vteřin stane postel. Dále je tu skládací stůl a sklápěcí dětská postýlka, kterou Simon vyrobil z 80 cm dlouhé dřevěné desky. Na ni ze tří stran přinýtoval látku, přičemž do strany, co sousedí s naší postelí, všil pruh záclony se zipem, takže nás Jonáš z postýlky vidí a může k nám přelézt. Simon mu na míru udělal i matraci a celé to visí na popruzích přidělaných ke stropu; přes den se to dá sklopit do boku ke stěně auta (viz foto).

Na ležení navazuje úzká kuchyňská linka, vybavená ledničkou na plyn, plynovým vařičem a umyvadlem s tekoucí vodou z nádrže, kterou jde i ohřát. Do skříněk nad linkou jsme se snažili dát jen to nejnnutnější nádobí, luxus jsme si dopřáli pouze v podobě french pressu na kafe nebo čaj. Do lednice jsme kromě archivního vína od našich dali i pár základních potravin, zbytek se koupí cestou. Stejně už se těším na jižní ovoce a zeleninu, rajčat bez vůně a chuti mám po zimě odsud dost.

Pod linkou je ještě pár regálů na boty, smetáček a podobně. Paralelně s kuchyňkou se nachází zmiňované obrovské regály, v nichž původní majitel prý přespával, já bych si v nich ale připadala jak v rakvi. Nicméně pro něj časem získám částečné pochopení, protože ta postel z autosedaček se ukáže jako fakt nepohodlná. Zadní část dodávky zabírá chemický záchod, dále jsme vybaveni přídatným topením a solárními panely, takže můžeme svítit a topit nezávisle na zdroji elektřiny. Kabinu řidiče odděluje od zbytku prostoru přepážka s okýnkem a vepředu máme tři sedačky, takže Jonáš celou cestu absolvuje hned vedle nás.

6. 3. 2017

Vyjíždíme z Kutné Hory za divokého mávání mojí rodiny. Na podobné nápady jsou naši celkem zvyklí – já jsem na střední strávila rok v USA, během studií jsem pobyla v Německu a Hongkongu, Simon zase v Rumunsku. U cesty s tak malým miminkem ale měli přeci jen – podobně jako řada našich kamarádů – trochu pochyby. Přesto nás podpořili, pomohli nám balit, hlídali Jonáše, zatímco jsme upravovali auto a tak. Simon pochází z Německa, s jeho rodiči jsme se už rozloučili tam, i když všechno, jen ne radostně. Původně jsme totiž měli vyjet už před měsícem, jenomže v první den naší cesty z ničeho nic zemřel ve 36 letech Simonův bratr. Zůstali jsme tedy nejdřív měsíc doma, řešili věci s tím spojené a byl to hrozně divný mezičas. Najednou nám bylo navzdory měsícům těšení absolutně jedno, zda někam pojedeme, nebo co budeme dělat.

Simon se nakonec rozhodl vyrazit, tak tedy jedeme. Na cestu máme nejméně času v kuse, co jsme oba kdy na cestování vůbec měli. Jak bylo řečeno, máme vlastně jen velmi nekonkrétní cíl – Řecko. Chceme tam během jednoho, dvou týdnů dojet, zakempovat na nějaké hezké pláži, nějakou dobu na ní být a pak se přesunout na další. Poznat tam pokud možno nějaké starousedlíky, opít se s nimi v hospodě, koupat se, udělat si třeba výlet s nosítkem do hor – tak jako na našich dosavadních dovolených. Za

účely družení jsme se vybavili litrovkou slivovice, na túry Manducou (nosítkem). Máme s sebou několik stažených pdf průvodců Lonely Planet, mapu Balkánu a papírové průvodce Rumunskem a Albánií, protože jsme je prostě měli doma. Žádné další jsme nekupovali, kdyžtak budeme googlovat, ptát se místních nebo se podíváme na Tripadvisor.

Z původního plánu brát ještě kola sešlo. I když má auto sedm metrů na délku, kola by se do něj s kočárkem a dalšími krámy nevešla a vzadu by nás nosič jen ještě víc protáhl. Protože se chci po cestě stavět za přáteli v Lublani, vyrazili jsme prostě na jih, do Rakouska – a jako první zastávku jsme si vybrali Telč. Jednoduše proto, že jsme v ní ani jeden ještě nikdy nebyli.

Jonáš cestu do Telče prospal, hurá! Město je hezké, jen působí trochu mrtvě a na náměstí je hodně obchodů jen pro turisty.

V místní cukrárně se dobijeme cukrem a kupujeme marcipán na dort na Jonášovy narozky, blíží se. Kdo ví, kde 10. 3., kdy oslaví rok, budeme? Chvilí zvažujeme, zda zakempovat na místním parkovišti, ale přeci jen jsme na to, abychom spali v autě vprostřed města, ještě málo přidrží. Razíme dál směrem na Slavonice s tím, že jako cíl číslo jedna držíme moje kamarády Mašu a Martina v Lublani. A taky Ikeu v Linci, protože zjišťujeme, že jsme doma na sušáku zapomněli skoro nejzásadnější kus Jonášovy cestovní výbavy: plastový bryndák, co zakryje i paže (!), dá se snadno omýt a rychle uschne. Vzhledem k tomu, že Jonáš teď všechno jídlo rozhazuje i metr do dálky nebo ho patlá po sobě, by se nám fakt hodil. Stejně tak nedám dopustit na ikeáckou jídelní židličku, co se dá krásně složit i omývat (pozor, toto není product placement!). Vzhledem k Jonášově stolovacímu stylu jsem se ségrou na poslední chvíli nechala ukecat, abychom ji také přibráli, a stěny karavanu jí budou během cesty mnohokrát děkovat.

Kousek před Slavonicemi parkujeme mezi kopci a poli u malebné vísky Cizokrajov. Ze stráně nad vsí máme hezký výhled na vesnici a ona jistě na nás. A pozor, přichází cestovní hloupost číslo jedna – je mi Jonáše líto, že celý den seděl v autě. Protože ještě nechodí, vytahuji obří pogumovanou deku, ať se trochu proleze. Odejdu udělat pár fotek a když se vrátím, najdu ho odlezlého desítky metrů od deky, uprostřed pole, které teď navečír pěkně promrzlo. V noci se nám tahle jeho exkurze vrací v podobě rýmy. Hned první den!

První večer v autě je hodně nezvyklý. Ta 120 cm široká postel je prostě spíš 120 cm úzká než široká. Nevíme, jak Jonáše nejlíp nakrmit. Na sezení venku už je moc velká zima, zdi v dodávce

jsou pobité kobercem, který ještě nejsme připraveni do Jonášova stolování zasvětit, takže nakonec položíme jen sedátko z židličky, bez noh, s pultíkem, na deku na postel a krmíme ho v ní přímo na posteli (vzhledem k tomu, že po pár dnech této praxe naše postel vypadá jako prasečí chlívek, ho brzy krmíme přímo v židličce, stěny nestěny). Jako obvykle ho začneme ukládat kolem půl osmé, ale nemůže zabrat a pořád se rozhlíží po své nové „ložnici“. Asi po hodině konečně vytuhne a nechá se přenést do své nové výklopné postýlky přiléhající k naší posteli.

Jonáš tedy spokojeně oddechuje, ale my dva se na posteli nemůžeme srovnat. Tlačí mě hrboly mezi jednotlivými díly postele. Hrany výklopných sedaček jsou tužší než středové díly, takže ty předěly tlačí tu do kyčlí, tu do žeber. Ruší mě i světýlka od různých vypínačů, pojistek, plynového topení atd. Od boje o místo při kojení mě rozbolí záda, po každém kojení musím oproti zvyku (Jonáš s námi běžně spí v posteli) pokaždé vstát a jít ho položit do jeho postýlky, což mě zcela probere. Ale Jonáš se nakonec probudí jen třikrát a Simon se fakt snaží ležet co nejlíc u zdi, tak nakonec i nějak trochu spíme.

Ráno mě budí Simonův smích. „Fakt netuším, jak to dokázal, ale Jonáš má v posteli nejlíc místa,“ řehtá se. A je to pravda – já jsem nakonec spala nacpaná v rohu postele, Simon natlačený na zeď a Jonáš skončil k ránu rozplácnutý mezi námi přes půl postele. Spí tak tvrdě, že ho nemůžeme dlouhé minuty vůbec probudit. Později se shodneme, že jsme se oba chvíli i báli, jestli se náhodou v noci nepřiotrávil plynem z našeho topení. Máme sice v autě senzor na CO, ale přeci jen, vyzkoušené to topení moc nemáme...

Do Lublaně se dá jet přes Vídeň nebo Linec a Salzburg, my volíme Linec kvůli té Ikee. Docela se těším, že by tam mohli mít i dětský koutek – Jonáš ještě nechodí, v autě má místa na lezení málo a experimenty s dekou venku se bojím opakovat, pořád má rýmu. Oběd řešíme po cestě zastávkou ve Sparu a sendviči. Objevit se odpoledne v Ikee je dost divný pocit – na cestě karavanem by měl být přeci člověk tak nějak free, ne? A my stavíme hned druhý den zrovna tady. Když do dětského koutku nakráčím v legínách a cestovní sukni už notně zašpiněné od Jonáškovy jídla v autě, narážím tu na několik dokonale upravených rakouských maminek s dětmi jak ze škatulky. Když vidím jejich učesané drdůlky, připadám si fakt blbě. Jonáš se ale trochu proleze, víc než po koutku tedy nakonec po podlaze restaurace, ale беру to jako trénink na Balkán. Dokud nebude chodit, někde

se prostě protáhnout musí. Doplnujeme na záchodě do lahví pitnou vodu.

Pokračujeme směr Salzburg, nocleh hledáme u překrásného jezera Traunsee. Má úplně čistou vodu a hned za ním se tyčí Alpy. Dlouho narážíme jen na soukromá parkoviště od penzionů, ale nakonec přijedeme k parkovišti veřejného koupaliště, v Mitterdorfu, kde se smí mimo sezónu parkovat gratis. Do kempu se nám nechce. Jednak proto, že máme rádi soukromí a spaní víc v přírodě, ale i kvůli financím. Na cestu nemáme žádný konkrétní rozpočet, protože nečekáme, že by byl Balkán dražší než Česko. Platit za ubytování, když si ho s sebou vlastně vezeme, ale moc nechceme. Jdu s Jonášem blbnout na přilehlé hřiště, z houpaček i prolézaček je nadšený a mě fascinuje, jak na rozdíl ode mě vůbec nemá strach z výšek. Nejvíc oceňuje molo vedoucí do jezera – po něm by se nejradši plazil sem a tam, akorát že já trnu z představy, že ho tu budu lovit z vody. Simon mezitím vaří polévku z pytlíku k večeři a Jonáš do sebe k večeři natlačí půl plechovky zelených fazolek, které teď miluje. Strava šampiónů!

Večer má Simon kvůli bráchovi depku a načne slivovici. Jinak měl ale po celý den nejlepší náladu od doby, kdy se to stalo, konečně začal dokonce i vtípkovat. Dlouho jsme váhali, zda vůbec jet, ale teď si říkám, že i kdyby jen kvůli tomu, má ta cesta snad smysl.

Noc šílená, Jonáš chce pořád kojít, spí hrozně neklidně. Že by mu rostla ta horní dvojka?